

Eesti Avatud Ühiskonna Instituut

EESTI ÄMMAEMANDATE ÜHING

Projekti toetas

Avatud Eesti Fond
Open Estonia Foundation

Sünnitaja käitumine ja koduvägivald Eestis

Küsitluse tulemused

Koostanud

Helve **Kase**

Iris **Pettai**

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Sünnitaja portree	5
2. Mehe suhtumine naise rasedusse	6
3. Isapoolne tugi lapse kasvatamisel	8
4. Majanduslik toimetulek	4
5. Vanemahüvitise mõju sünnitaja käitumisele	5
6. Suhted partneriga	15
7. Perevägivalda mõju sünnitaja käitumisele	18

Sissejuhatus

Maailmas läbiviidud uurimuste järgi algab või intensiivistub koduvägivald tihti just naise raseduse ajal. Paraku on nii, et rasedus ei kaitse naist vägivalla eest, pigem võib seda soodustada. Lapseootel naised on üks perevägivalla riskirühmi, selgub ka Eesti Avatud Ühiskonna Instituudi (EAÜI) poolt aastal 2003 korraldatud Eesti meedikute ekspertküsitlusest. Günekoloogide (ämmaemandate) hinnangul on vägivalla tagajärjel saadud trauma nr 1 suguelundite vigastused ja katkenud rasedused. Iga teise küsitletud günekoloogi (ämmaemanda) vastuvõtule satub igal aastal pekstud rasedaid naisi.

EAÜI on naistevastase vägivalla probleemidega tegeleenud viimase 6 aasta jooksul. Aastatel 2000-2006 on EAÜI kokku korraldanud 6 uuringut naistevastase vägivalla teemal. Kogutud on mahukas ja originaalne andmebaas, mis aitab ühelt poolt detailselt lahti seletada naistevastase vägivalla seaduspärasusi Eestis, teiselt poolt otsida uusi ja efektiivseid lahendusi vägivalla tõkestamiseks ja ohvrite abistamiseks. Viimasel kolmel aastal on EAÜI-l olnud tihe koostöö Eesti Ämmaemandate Ühinguga. Aastal 2003 korraldasime ühiselt Eesti meedikute ekspertküsitluse. Aastal 2004 viisime koostöös läbi perevägivalla alaste koolituste tsükli günekoloogidele, ämmaemandatele ja perearstidele. Sügis-talvel 2005-2006 viisime koostöös läbi rasedate vastu suunatud koduvägivalla uuringu. Küsitlesime 553 äsjasünnitanud naist, mis moodustab ca 4 % kõigist aasta jooksul sünnitanud naistest. Kõiki ülalnimetatud ettevõtmisi on toetanud Avatud Eesti Fond.

Rasedate vastu suunatud koduvägivalda on uuritud paljudes riikides. Põhjus selles, et ühelt poolt on oluline tajuda, kuidas koduvägivald mõjutab raseduse kulgemist ja lapse tervislikku seisundit. Teiselt poolt on eesmärgiks otsida lahendusi ja abinõusid, kuidas rasedaid naisi ja veel sündimata lapsi kaitsta vägivaldse kohtlemise eest.

Käesoleva uurimuse eesmärgid olid järgmised:

- Milline on isade suhtumine naise rasedusse, millised asjaolud mõjutavad isa suhtumist
- Kui paljud äsjasünnitanud naised saavad loota lapse isa abile ja toetusele nii vastsündinu eest hoolitsemisel kui lapse täiskasvanuks kasvatamisel
- Kui paljud äsjasünnitanutest saavad koos uue pereliikme ilmumisega majanduslikult hakkama
- Kui suur on vanemahüvitise loodetud mõju sündimuskäitumisele ja milliseid naistegruppe see mõjutab enam
- Kui sageli tülitsetakse peredes, kus naine on lapseootel
- Kas vägivaldsusele kalduv mees talitseb end naise raseduse ajal
- Kui paljud rasedad naised perevägivalla all kannatavad
- Milline on perevägivalla mõju sündimuskäitumisele

Uurimuse kontseptsiooni ja metoodika töötasid välja Iris Pettai ja Helve Kase Eesti Avatud Ühiskonna Instituudist ning Ülle Lember ja Ingrid Liin Eesti Ämmaemandate Ühingust.

Küsitlus viidi läbi anketeerimise meetodil. Ankeet koosnes kahest osast. Esimese poole sellest täitis vastaja (äsjasünnitanud naine) iseseisvalt. Teise poole ankeedist täitis ämmaemand, kes tuginedes sünnitaja tervisekaardile, pani kirja andmed sünnitaja tervisliku seisundi, raseduse ja sünnituse kulgemise, sündinud lapse tervisliku seisundi jne kohta.

Kokku küsitleti 553 äsjasünnitanud naist, Pärnu, Viljandi, Rakvere ja Kohtla-Järve haiglates. Algselt oli rasedate vastu suunatud koduvägivalla uuring planeeritud läbi viia Eesti suuremates sünnitushaiglates Tallinnas ja Tartus, lülitades uuringusse 1-2 väiksema linna sünnitushaiglat. Paraku otsustasid suuremate sünnitushaiglate juhid Tallinnas ja Tartus, et nad siiski ei luba sünnitanuid oma haiglates küsitleda. Koostööpartneriteks õnnestus meil leida sünnitushaiglad väiksemates Eesti linnades. Siinkohal tahame väga tänada uuringu läbiviimisele kaasa aidanud Pärnu, Viljandi, Rakvere ja Kohtla-Järve haiglate juhte. Eriline tänu aga nende haiglate ämmaemandatele, kes küsitlust korraldasid.

1. Sünnitaja portree

Kokkuvõte:

- + 70% sünnitustest toimub väljaspool ametlikku abielu
- + 71% sünnitajate peredes on 3-4 liiget
- + 71% sünnitajate kooselu oma abikaasaga (partneriga) on kestnud kuni 6 aastat
- + 43% naistest sünnitab lapse kooselu esimesel kolmel aastal
- + Iga teine sünnitaja on korduvsünnitaja
- + Iga kaheksas naine sünnitab neljandat või enamat last
- + Iga kümnes laps sünnib nõ staažikasse kooselusse, mis on kestnud kauem kui 10 aastat.

Sünnitaja üldiseloostus

	%des		%des
Esma- või korduvsünnitaja		Rahvus	
- esmasünnitaja	45	- eestlane	84
- korduvsünnitaja	55	- venelane	13
		- muu	3
Perekonnaseis		Haridus	
- abielus	31	- alg- või põhiharidus	22
- vabaabielus	61	- keskharidus	29
- kindel partner	4	- keskeriharidus	34
- üksik	3	- kõrgem haridus	15
- lahutatud	1		
Mitmes kord sünnitab		Tööala	
- esimene sünnitus	45	- juht	3
- teine sünnitus	27	- spetsialist	10
- kolmas sünnitus	16	- ametnik	4
- neljas sünnitus	3	- teenindaja	22
- viies või enam sünnitus	9	- tööline	18
		- üliõpilane	3
		- õpilane	8
		- Ei tööta ega ei õpi	32
Praeguse abielu (kooselu) kestvus		Pere suurus	
- kuni 3 aastat		- 2 liiget	5
- 4-6 aastat	43	- 3 liiget	38
- 7-10 aastat	28	- 4 liiget	33
- 11- 15 aastat	17	- 5 liiget	14
- rohkem	11	- 6 ja rohkem liiget	10
	1		

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

2. Mehe suhtumine naise rasedusse

Kokkuvõte:

- + Vastajate hinnangul suhtus 84% lapse isadest positiivselt naise rasedusse, 16%-l oli kas negatiivne või neutraalne suhtumine.
- + Ametlikus abielus olevad naised võivad 97%-l juhtudest olla kindlad, et abikaasa võtab uudise naise rasedusest vastu positiivselt. Vabaabielumeestest on nende naiste hinnangul 14%-l kas neutraalne või negatiivne suhtumine naise rasedusse. Paarides, kus ei elata koos suhtub naiste hinnangul vaid iga neljas mees lapse sünni positiivselt.
- + Valdavalt positiivselt suhtuvad vastajate hinnangul mehed naiste rasedusse peredes, kus suudetakse harmooniliselt ja rahulikult oma kooselu korraldada. Igas kolmandas konfliktises peres suhtub vastajate hinnangul mees naise rasedusse negatiivselt. Naise rasedus on konfliktse pere jaoks lisastressor, mis võib suurendada perevägivalla ohtu.
- + Planeeritud raseduse puhul suhtub naiste hinnangul 93% nende meestest positiivselt tulevasesse lapsesse. Planeerimata rasedusse suudab positiivselt suhtuda 2/3 meestest.

Küsimus: Kuidas suhtus Teie rasedusse lapse isa?

	Perekonnaseis		
	Abielus	Vabaabielus	Kindel partner
Positiivselt	97	86	28

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Perekonnaseis mõjutab oluliselt lapse isa suhtumist uudisesse naise rasedusest. Pea kõik abielus naised võivad olla kindlad, et abikaasa võtab selle uudise vastu positiivselt. Vabaabielus elavate paaride puhul on isapoolne reaktsioon valdavalt positiivne, siiski on 14%-l isadest kas neutraalne või isegi negatiivne suhtumine. Hoopis suurem erinevus reageeringutes valitseb aga nende paaride puhul, kes koos ei ela. Vaid ligikaudu neljandikel juhtudel suhtub meespartner naise rasedusse positiivselt.

Küsimus: Kuidas suhtus Teie rasedusse lapse isa?

	Kooselu iseloomustus			
	Harmooniline	Suuremate tülideta	Palju probleeme	Ei ela koos
Positiivselt	96	84	50	23

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Valdavalt suhtuvad mehed naiste rasedusse positiivselt peredes, kus suudetakse harmooniliselt ja rahulikult oma kooselu korraldada. Probleemsetes suhetes, kus

peretülid on igapäevane nähtus, võtavad vaid pooled meestest uudise naise/partneri raseduse kohta vastu positiivselt. Igas kolmandas probleemses peres suhtub mees naise rasedusse negatiivselt. Võib järeldada, et naise rasedus on konfliktse pere jaoks lisastressor, mis võib suurendada perevägivalla ohtu. Kõige vähem positiivset tagasisidet lapse isalt saab naine, kes ei ela oma partneriga koos.

Küsimus: Kuidas suhtus Teie rasedusse lapse isa?

	%des	
	Planeeritud rasedus	
	Jah	Ei
Positiivselt	93	66

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Mehe suhtumisel naise rasedusse on oluline roll ka sellel, kas tegemist on planeeritud rasedusega. Kui rasedus on oodatud – soovitud, võtavad pea kõik mehed selle uudise rõõmuga vastu. Planeerimata raseduste puhul suudab naise ootamatusse rasedusse positiivselt suhtuda 2/3 meestest. Siit järeldub, et ka asjaolu, kas laps on oodatud-soovitud või mitte, võib olla peretülide ja perevägivalla täiendav riskifaktor.

3. Isapoolne tugi lapse kasvatamisel

Kokkuvõte:

- ✚ Mehepoolsele abile ja toetusele lapse üleskasvatamisel saab kindlasti loota 82% sünnitajatest. Iga kuues sünnitaja on mehe toetuses suuremal või vähemal määral ebakindel.
- ✚ Peredes, kus isa suhtus naise rasedusse positiivselt, võib 93% naistest loota isapoolsele abile ja toetusele pärast sünnitamist.
- ✚ Kui naine saab kindel olla, et mees aitab teda lapse eest hoolitsemisel, soovib ta ka rohkem sünnitada. 37% naistest, kes saavad kindlalt loota lapse isa toetusele, on valmis veel sünnitama. Nendest naistest, kes ei saa loota mehe toetusele, soovivad rohkem lapsi vaid 4%.

Küsimus: Kas saate loota lapse isa abile ja toetusele vastsündinu eest hoolitsemisel?

	Kooselu iseloomustus				%des
	Har- mooniline	Suure- mate tülideta	Palju prob- leeme	Ei ela koos	
Jah, kindlasti	93	84	50	3	

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Vaid pooled naised, kes elavad peredes, kus peretülid kuuluvad argirutiini hulka, on kindlad, et saavad loota isa abile lapse eest hoolitsemisel. Väga vähene lootus meeste toetusele lapse eest hoolitsemisel on naistel, kes ei ela oma partneritega koos.

Küsimus: Kas saate loota lapse isa abile ja toetusele lapse kasvatamisel kuni täisealiseks saamiseni?

	Kuidas suhtus rasedusse lapse isa			%des
	Posi- tiivselt	Nega- tiivselt	Neut- raalselt	
Jah, kindlasti	89	...	25	

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Peredes, kus isa suhtus naise rasedusse positiivselt, võib enamus naistest loota isapoolsele abile ja toetusele pärast sünnitamist. Nendel juhtudel, kui isa suhtus tulevaste lapsesse negatiivselt, on emadel tuleviku suhtes palju vähem optimismi ja arvavad, et sellisest isast ei ole neil lapse eest hoolitsemisel mingit tuge oodata. Sellisel seisukohal on praktiliselt kolmveerand noortest emadest, kelle rasedusse reageeris mees negatiivselt.

Küsimus: Kas saate loota lapse isa abile ja toetusele lapse kasvatamisel kuni täisealiseks saamiseni?

%des

	Kuidas suhtus rasedusse lapse isa		
	Positiivselt	Negatiivselt	Neutraalselt
Jah, kindlasti	91	...	25

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Meestest, kes suhtusid negatiivselt juba naise rasedusse, ei looda naised vähemutki tuge lapse täisealiseks kasvatamisel. Seevastu positiivselt suhtunud meeste osas on ootused vägagi kõrged. 90% naistest on kindlad, et isa osaleb lapse kasvatamisel kuni lapse täisealiseks saamiseni.

Küsimus: Mitu last sooviksite veel saada?

%des

	Saab loota isa valmisolekule vastündinu eest hoolitsemisel	
	Jah, kindlasti	Eriti mitte
1 laps	23	...
2 last	12	4
3 ja rohkem	2	...
Ei soovi rohkem lapsi	28	43
Ei oska öelda	35	53
KOKKU:	100	100

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Kui naine usub, et mees aitab teda imiku eest hoolitsemisel, soovib ta ka rohkem sünnitada. Kui naine, vastupidi, on kindel, et mehest erilist abi pole, väheneb oluliselt ka tema soov selle mehega rohkem lapsi saada. 37% naistest, kes saavad loota isa toetusele, on valmis veel sünnitama ja vaid 4 % nendest naistest, kes ei saa loota.

4. Majanduslik toimetulek

Kokkuvõte:

- Vaid 56%-l sünnitajatest on majanduslik kindlustunne lapsega sünnitusmajast koju minnes ja neil jätkub raha, et lapsele kõike vajalikku muretseda. 44%-l sünnitajatest on majanduslike probleemide ees
- Majanduslikult suudavad paremini hakkama saada need äsjasünnitanud naised, kes saavad kindlalt loota mehepoolsele abile ja toele vastsündinu eest hoolitsemisel. Peredes, kus raha jätkub kõige jaoks, saab 97% naistest loota lapse isade toetusele. Peredes, kus raha on ebapiisavalt, vaid 61%.
- Pere majanduslik toimetulek ja naise soov rohkem lapsi sünnitada on omavahel tihedalt seotud. Kui rikkamast kihist naistest ei soovi rohkem sünnitada 24%, siis kõige vaesemas kihis on naised, kes on mõttes laste saamisele punkti pannud, pea kaks korda rohkem - 43%.

Küsimus: Kas saate loota lapse isa abile ja toetusele vastsündinu eest hoolitsemisel?

	Majanduslik toimetulek koos uue lapsega			
	Raha jätkub kõige jaoks	Raha piisab olulise jaoks	Raha mõnevõrra napib	Raha on ebapiisavalt
Jah, kindlasti	97	87	75	61

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Majanduslikult suudavad paremini hakkama saada need naised, kes saavad kindlalt loota mehepoolsele abile ja toele vastsündinu eest hoolitsemisel. Peredes, kus raha jätkub kõige jaoks, saab 97% naistest loota lapse isade toetusele. Peredes, kus raha on ebapiisavalt, vaid 61%.

Küsimus: Mitu last sooviksite veel saada?

%des

	Majanduslik toimetulek koos uue lapsega		
	Raha jätkub kõige jaoks	Raha mõnevõrra napib	Raha on ebapiisavalt
1 laps	28	16	22
2 last	17	10	17
3 ja rohkem last	...	3	...
Ei soovi rohkem lapsi	24	35	43
Raske öelda + vastamata	31	36	18
KOKKU:	100	100	100

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Pere majanduslik toimetulek ja naise soov rohkem lapsi sünnitada on omavahel tihedalt seotud. Kui rikkamast kihist naistest ei soovi rohkem sünnitada iga neljas, siis kõige vaesemas kihis on naise, kes on mõttes laste saamisele punkti pannud, 43%.

5. Vanemahüvitise mõju sünnitaja käitumisele

Kokkuvõte:

- + Vanemapalk mõjutas 39% vastajatest last sünnitama.
- + Otsustava tähendusega oli vanemapalk lapse sünnitamisel vaid 7% naiste jaoks, mõningast rolli omas see 32 % jaoks.
- + Suuremaks stiimuliks on vanemapalk korduvsünnitaja kui esmasünnitaja jaoks.
- + Mida vanem sünnitaja, seda suuremat rolli vanemapalk mängib. Suurem mõju oli vanemapalgal 30-aastastele ja vanematele naistele.
- + Suurem mõju oli vanemapalgal kõrgharidusega naistele
- + Mitte-eestlastest naiste jaoks on vanemapalk oluliselt määravam lapse sünnitamisel kui eestlannadel.

Küsimus: Kuivõrd mõjutas vanemapalk Teid isiklikult, kui otsustasite lapse sünnitada?

	%des	
	Esma-sünnitaja	Korduv-sünnitaja
Otsustava tähtsusega	6	7
Mõnevõrra mõjutas	27	35
Ei mõjutanud üldse	39	32
Raske öelda + vastamata	28	26
KOKKU:	100	100

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Vanemapalk ei ole lapse sünnitamisotsuse tegemisel naiste jaoks otsustavaks asjaoluks. Mõnevõrra suuremaks stiimuliks on vanemapalk korduvsünnitaja kui esmasünnitaja jaoks. Enam kui kolmandik korduvsünnitajatest tunnistab, et vanemapalk mängis otsuse langetamisel oma rolli.

Küsimus: Kuivõrd mõjutas vanemapalk Teid isiklikult, kui otsustasite lapse sünnitada?

	%des			
	Ema vanus			Vanem
	Kuni 20 aastat	21 – 30 aastat	31 – 40 aastat	
Otsustava tähtsusega	4	7	5	...
Mõnevõrra mõjutas	19	29	39	38
Ei mõjutanud üldse	38	38	31	46
Raske öelda + vastamata	39	26	25	16
KOKKU:	100	100	100	100

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Mida vanem sünnitaja, seda suuremat rolli vanemapalk mängib. Võib eeldada, et tegemist on täiendava motivatsiooniga nende naiste jaoks, kes mingil põhjusel sünnitamisega viivitanud. Suurem mõju oli vanemapalgal 30-aastaste ja vanemate naistele.

Küsimus: Kuivõrd mõjutas vanemapalk Teid isiklikult, kui otsustasite lapse sünnitada?

%des

	Rahvus	
	Eestlane	Mitte-eestlane
Otsustava tähtsusega	6	15
Mõnevõrra mõjutas	32	26
Ei mõjutanud üldse	35	35
Raske öelda + vastamata	27	24
KOKKU:	100	100

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Üllatav on vanemapalga mõju erinevus rahvuste lõikes. Mitte-eestlastest naiste jaoks on vanemapalk oluliselt määravam lapse sünnitamisel kui eestlannadel. Samas on mõlemas rahvusgrupis võrdselt naisi – veidi üle kolmandiku, keda vanemapalk sünnitamise juures ei mõjuta.

Küsimus: Kuivõrd mõjutas vanemapalk Teid isiklikult, kui otsustasite lapse sünnitada?

%des

	Ema haridus			
	Alg- või põhi-haridus	Kesk-haridus	Keskeri-haridus	Kõrg-haridus
Otsustava tähtsusega	7	4	7	10
Mõnevõrra mõjutas	26	29	27	50
Ei mõjutanud üldse	30	42	34	32
Raske öelda + vastamata	37	25	32	8
KOKKU:	100	100	100	100

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Hariduse lõikes stimuleerib vanemapalk tunduvalt enam kõrgharidusega naisi. Võib eeldada, et nagu vanuse puhulgi, on tegemist naistega, kes sünnitamist hariduse omandamise ja karjääri tegemise tõttu edasi lükanud ja leidsid nüüd vanemapalga kui täiendava tõeke näol sobiva momendi lapse muretsemiseks.

Küsimus: Kuivõrd mõjutas vanemapalk Teid isiklikult, kui otsustasite lapse sünnitada?

%des

	Perekonnaseis		
	Abielus	Vaba- abielus	Kindel partner
Otsustava tähtsusega	5	7	17
Mõnevõrra mõjutas	33	32	21
Ei mõjutanud üldse	42	31	28
Raske öelda + vastamata	20	30	34
KOKKU:	100	100	100

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Rohkem stimuleeris vanemapalk sünnitama neid naisi, kellel on kindel partner. Samas on nendel naistel ka tunduvalt vähem lootust lapse isa poolsele toele ja abile nii imiku eest hoolitsemisel kui lapse täisealiseks kasvatamisel.

Küsimus: Kuivõrd mõjutas vanemapalk Teid isiklikult, kui otsustasite lapse sünnitada?

%des

	Majanduslik toimetulek koos uue lapsega			
	Raha jätkub kõige jaoks	Raha piisab olulise jaoks	Raha mõnevõrra napib	Raha on eba-piisavalt
Otsustava tähtsusega	7	6	6	9
Mõnevõrra mõjutas	24	30	37	26
Ei mõjutanud üldse	45	36	33	30
Raske öelda + vastamata	24	28	24	35
KOKKU:	100	100	100	100

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Emapalk mõjutab vähem kõige rikkamatel aga üllatuslikult ka kõige vaesematest elanikkonna kihtidest pärit naisi. Nende gruppide hoiakud on üsna sarnased. Ühtedel ilmselt seetõttu, et raha ei mängi nende jaoks mingit rolli, vaesed pered aga annavad endale aru, et sellise ajutise ja mööduva nähtuse toel nagu vanemapalk, lapsi üles ei kasvata. Nii reguleerib vanemapalk pigem nende elanikkonnakihtide sünnitamissoovi, kes tulevad enam-vähem toime, kuid kelle jaoks natuke rohkem raha kuluks ära.

6. Suhted partneriga

Kokkuvõte:

- + 12% vastanutest kannatas viimase raseduse ajal oma praeguse elukaaslase vägivalda all. Eelmise partneri vägivalda julges tunnistada märksa enam naised. Nii on uut elukaaslast omavatest naistest kogenud eelmise partneri poolt raseduse ajal 32% vaimset, 20% füüsilist ja 6% seksuaalset vägivalda.
- + 2/3-s vägivaldsetest peredest on sagedased peretülid
- + Elamine pideva pinge all ja koduse vägivalda kartuses on viinud 85-90% rasedatest pingele ja stressi seisundisse, 83% kurdab ärrituvuse, 58% masenduse või depressiooni üle.

Küsimus: Kas ja kui sageli on Teie peres peretülid?

%des

	Partneri vägivald raseduse ajal	
	Koges raseduse ajal vägivalda	Ei kogenud
Praktiliselt iga nädal	16	4
Mõnikord kuus	47	33
Mõnikord aastas	28	25
Harvemini või üldse mitte	4	20

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

2/3-s vägivaldsetest peredest tülitseb iga kuu. Peredes, kus vägivalda pole, tülitsetakse oluliselt harvemini.

Küsimus: Kui Teie ja abikaasa/elukaaslase vahel tekib tüli, siis kuidas seda tavaliselt lahendatakse?

Peamiselt + mõnikord %des

	Partneri vägivald raseduse ajal	
	Koges raseduse ajal vägivalda	Ei kogenud
Rahulikult, asju omavahel arutades	82	78
Vaidleme, kuid ei karju üksteise peale	80	71
Vaikides, oodates kuni tüli vaibub	64	39
Ägedalt, üksteist vastastikku süüdistades	46	9
Üks osapool lahkeb mingiks ajaks kodust	41	12
Füüsilise vägivaldaga	9	1

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Põhilised tülide lahendamise viisid on kas partneritepoolne rahulik mõttevahetus või pisut ägedam vaidlus. Vägivaldses peres esineb tunduvalt rohkem sõnasõda, mis võib saada vägivaldse lõpu – füüsilise vägivalla oht on koguni 9 korda kõrgem kui peredes, kus partner ei ole vägivaldne.

Küsimus: Kas Teie abikaasa, elukaaslane või püsiv partner on raseduse ajal olnud Teie suhtes kasvõi kordki vägivaldne.

Sageli + mõnikord %des

	Endine partner	Praegune partner	Kõik naised Eestis (kogenud aasta jooksul vägivald) *
Vaimne vägivald	32	10	20
Füüsiline vägivald	20	2	9
Seksuaalne vägivald	6	...	4

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

* Elanikkonna uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2003.

Iga viies naine, kellel on olnud rohkem kui üks kooselu ja vähemalt teine rasedus, on kogenud raseduse ajal partneripoolset füüsilist vägivald, seksuaalset vägivald 6%, vaimset vägivald aga kolmandik. Praeguse partneri poolset vägivald tunnistatakse oluliselt vähem. Uuring näitab, et raseduse ajal koduvägivald suureneb. Eriti intensiivistub füüsiline vägivald. Nii kannatas raseduse ajal endise partneri poolse füüsilise vägivalla all 2,2 korda, seksuaalse vägivalla all 1,5 korda ja vaimse vägivalla all 1,6 korda rohkem naisi kui Eestis keskmiselt.

Küsimus: Mitu aastat on praeguse abikaasa/partneri vägivald kestnud?

%des

	Kogenud abikaasa/partneri vägivald
Vähem kui aasta	35
1 aasta	15
2 aastat	31
3 aastat ja kauem	19
KOKKU:	100

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Kuna sünnitajad on valdavalt noored naised (esmasünnitaja keskmine vanus on 22 aastat), ei saa ka nende kokkupuuted partneripoolse vägivallaga olla kuigi pikaajalised. Kolmandiku naiste vägivallakogemus on lähiajast ja kestnud vähem kui aasta. Iga viies vägivaldse partneriga elav naine on vägivald talunud kolm aastat või kauem.

Küsimus: Kas praeguse abikaasa/partneri poolne vägivald algas enne või peale rasedust?

%des

	Kogenud abikaasa partneri vägivalda
Enne rasedust	43
Raseduse ajal	19
Raske öelda	38
KOKKU:	100

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Naistel on küllaltki raske meenutada – määratleda, millal partneripoolne vägivald algas, enne rasestumist või alles raseduse ajal. 43 %-l on partner nende vastu vägivaldne olnud juba enne rasedust. Iga viies koges naine partneripoolset vägivalda peale rasedaks jäämist. 38 %-l on raske vägivalda algust määratleda.

Küsimus: Kas Teil esineb järgmiseid sümptomeid?

Sageli+vahete-vahel %des

	Partneri vägivald raseduse ajal	
	Koges raseduse ajal vägivalda	Ei kogenud
Närvilisus, pinget	90	69
Stress, ülepingutus	85	59
Ärrituvus	83	64
Masendus või depressioon	58	33
Mälu või keskendumisvõime nõrgenemine	42	30
Jõuetus, ei saa millegagi hakkama	37	22
Soov põgeneda, pääseda	24	10

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Uuringu andmetest võib järeldada, et kodune vägivald mõjub äärmiselt kurnavalt rasedate naiste psüühikale. Elamine pideva pinget all ja koduse vägivalda kartuses on viinud 85-90% rasedatest pinget ja stressi seisundisse, 83% kurdab ärrituvust, 58% masenduse või depressiooni üle. Kooselu vägivaldse mehega tähendab elamist pidevas piirsituatsioonis, kus iga neljas naine tunneb aegajalt soovi põgeneda ja pääseda. Ka vägivaldsetes suhetes olevatel rasedatel naistel esineb närvilisust, stressi, ärrituvust, masendust jne, kuid märksa vähem.

7. Perevägivald mõju sünnitaja käitumisele

Kokkuvõte:

- + Vägivaldsed mehed on vähem valmis isarolliks. Ükskõikne või isegi negatiivne suhtumine oma tulevasesse lapsesse on 29%-l vägivaldsetest meestest. Peres, kus vägivalda ei tunta, rõõmustab isakssaamise üle 87% meestest.
- + Vägivaldses peres elavad naised saavad vähem toetuda oma meestele. Vaid 61% vägivaldses suhtes elavatest naistest saavad olla kindlad isapoolsesse panusesse väikelapse hooldamisel. Vägivallatus suhtes elavatest naistest saab 84% toetuda oma meestele.
- + 42% partneripoolset vägivalda kogenud vastsetest emadest ei soovi rohkem lapsi. Vägivallatus suhtes elavate naiste valmisolek veel sünnitada on oluliselt suurem, 28% neist leiab, et koos vastsündinuga on nende pere laste arv täis saanud.
- + Vägivaldses suhtes olevatest naistest said planeerida oma rasedust vaid pooled, vägivallatus suhtes olevatest naistest oluliselt rohkem - 2/3.
- + Perevägivalda ohvrid on abordi riskigrupp. Vägivaldsa kannatanud naistest on rohkem kui pooled teinud aborte, vägivallatutes suhetes elavatest naistest iga kolmas.

Küsimus: Kuidas suhtus Teie rasedusse lapse isa?

%des

	Partneri vägivald raseduse ajal	
	Koges raseduse ajal vägivalda	Ei kogenud
Positiivselt	64	87

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Vägivaldne mees suhtub uudisesse abikaasa/elukaaslase rasedusest märksa tõrjumalt kui vägivallatu mees. Positiivset suhtumist näitab 64% vägivaldsetest meestest. Peres, kus vägivalda ei tunta, rõõmustab isakssaamise üle 87% meestest. Ükskõikne või isegi negatiivne suhtumine oma tulevasesse lapsesse on 29%-l vägivaldsetest meestest.

Küsimus: Kas saate loota lapse isa abile ja toetusele vastsündinu eest hoolitsemisel?

%des

	Partneri vägivald raseduse ajal	
	Koges raseduse ajal vägivalda	Ei kogenud
Jah, kindlasti	61	84

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Vägivalda kogenud noored emad on märksa ebakindlamad, et lapse ise aitab neid vastsündinu eest hoolitsemisel. Vaid 61% vägivaldses suhtes elavatest naistest saavad olla kindlad isapoolsesse panusesse väikelapse hooldamisel. Vägivallatus suhtes elavatel naistel on kindlustunne oluliselt kõrgem. 84% usuvad, et partner ei jäta neid ees ootaval keerulisel perioodil abi ja toeta.

Küsimus: Mitu last sooviksite veel saada?

%des

	Partneri vägivald raseduse ajal	
	Koges raseduse ajal vägivalda	Ei kogenud
1 laps	20	20
2 last	8	11
3 ja rohkem last	3	2
Ei soovi rohkem lapsi	42	28
Ei oska öelda	27	39
KOKKU:	100	100

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

42% partneripoolset vägivalda kogenud vastsetest emadest ei soovi rohkem lapsi. Vägivallatus suhtes elavate naiste valmisolek veel sünnitada on oluliselt suurem, vaid 28% leiab, et koos vastsündinuga on nende pere laste arv täis saanud.

Küsimus: Kas Teie viimane rasedus oli planeeritud?

%des

	Partneri vägivald raseduse ajal	
	Koges raseduse ajal vägivalda	Ei kogenud
Jah	49	64
Ei	39	29
Raske öelda	12	7
KOKKU:	100	100

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Vägivaldses suhtes olevatest naistest said planeerida oma rasedust vaid pooled, vägivallatus suhtes olevatest naistest oluliselt rohkem - 2/3.

Küsimus: Kas olete kunagi soovinud oma rasedust katkestada kuid mingil põhjusel ei olnud see võimalik?

%des

	Partneri vägivald raseduse ajal	
	Koges raseduse ajal vägivalda	Ei kogenud
Ei	76	89
Jah, mõnda varasemat rasedust	14	7
Jah, viimast rasedust	12	4
KOKKU:	100	100

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Vägivalda kogenud vastsünnitanud on märksa enam soovinud katkestada mõnda oma rasedust kui vägivallatus suhtes elavad naised. Viimase raseduse katkestamise soov on olnud koguni kolm korda kõrgem.

Küsimus: Varasemad raseduse katkestamised omal soovil:

%des

	Partneri vägivald raseduse ajal	
	Koges raseduse ajal vägivalda	Ei kogenud
Mitte ühtegi	48	63
1 abort	27	27
2 aborti	15	6
3 aborti	4	2
4 aborti ja rohkem	6	1
KOKKU:	100	100

Allikas: Sünnitajate uuring. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut. 2006

Perevägivalla ohvrid on aborti riskigrupp. Vägivalda kannatanud naistest on rohkem kui pooled teinud aborte, vägivallatus suhetes elavatest naistest iga kolmas. Ka on keskmine abortide arv vägivalla all kannatavatel naistel tunduvalt kõrgem.